

فهراد شاکه‌لی و

چهند سهرنجیک له باره‌ی وه‌رگیرانی کومه‌له قه‌سیده‌یه‌کی تری

عهدالته عه‌بدوللا

وه‌ک ره‌گی ئایدیولوژی و سیاسي و کومه‌لایه‌تی، به‌رودوام و له‌زوری ده‌قه شیعریه‌کاندا مه‌سه‌له‌یه‌کی جمه‌ریه‌ی شو خه‌یاله‌ نه‌ده‌یه‌یه که شاعر ده‌یه‌وت له‌زیاده‌ه جوانی له‌ده‌ستی ناست و مه‌به‌سته ده‌ه‌کیه‌کانی دوق به‌سینه‌توه و به‌به‌خشیتموه به‌جهانی ناوه‌کیی ده‌ق خوی.

له‌گه‌ل شیعری شاکه‌لیدا مرو‌ف که‌جار بری بۆ لای شوه ده‌چیت له‌برده‌م چ جیهانیی و چ مانا مه‌به‌ستیکی سیاسي یان ئایدیولوژی نووسه‌ردایه. شو ده‌سه‌لته‌ه گوره‌یه‌ی که زمانی شیعری شاکه‌لی هه‌یه‌تی زۆر بده‌گه‌من بواری شوه‌ت ده‌داتنی

ئوانه‌ی که له‌بواری نه‌ده‌ی کوردیدا کارده‌گه‌ن و تیایدا بکه‌ریکی به‌ره‌مه‌یه‌ین، ناوی شاعیره‌و مامۆستای زانکۆ (فهراد شاکه‌لی) یان به‌ستوه‌وه کم و زۆر ده‌زانن که شاکه‌لی له‌په‌خته‌ترین پنه‌ناسدا که‌سێکه‌ خاوه‌ن سه‌نگینیکی نه‌ده‌ی و نه‌کادیمی دیاره‌و پتر له‌30 سا‌له‌ خزمه‌تیکی به‌رچاوی نه‌ده‌ب و رۆشنییری کوردی ده‌کات به‌تایه‌تی له‌تاراوگه‌داو به‌زۆریش له‌ولاتی سوید که به‌یۆنسه‌ی هه‌لومهرجیکی نااسایی بزوتنه‌وه‌ی کوردو دۆسیه‌ی سیاسیی خۆیه‌وه، بۆ دوا‌جار ده‌بینه‌ شوینی

نیشته‌جیه‌وونی. به‌باریکی تردا، فهراد شاکه‌لی به‌کێکه له‌که‌سه‌یه‌تیه سه‌ره‌کیه‌کانی گروپی کفری که بزوتنه‌وه‌یه‌کی نه‌ده‌یی نوخا‌زو دا‌هینه‌ری سالانی هه‌فتاکان بوو. زۆرجار ده‌وتی: نه‌گه‌ر (شیرکۆ بیکه‌س) سه‌رده‌ق شکیتی دا‌هینه‌یانی مۆدیلیکی مۆدیرن بوویت بۆ شیعری کوردی له‌هه‌فتاکانی سه‌ده‌ی رابردو‌داو به‌تایه‌تیش له‌شاری سلیمانی، نه‌وه له‌که‌رکوک و گه‌رمیانه‌دا فهراد شاکه‌لی هاو‌ر له‌گه‌ل مامۆستا له‌تیف هه‌لمه‌ت به‌دوو نه‌ستیره‌ی ناو دنیای نه‌ده‌ب و شیعری نو‌یی کوردی ده‌ژمه‌یه‌رین. شاکه‌لی و هه‌لمه‌ت له‌زۆر به‌واری روون‌کابیری کوردیدا پشه‌نگایه‌تی دا‌کوتینی ریشه‌ی روچیکی یاخی و بزوتنه‌وه‌ی ناوه‌ی بوون. له‌ ده‌قه‌ری و لاتنی ئیمه، نه‌م دووانه، چ وه‌ک خۆیان له‌هه‌ندئ بۆنه‌و نووسینه‌دا دانی پیده‌دانه‌ن و چ وه‌ک نه‌وه‌ی هاوسه‌رده‌میه‌ه‌کانیان له‌شاعیران و که‌سه‌یه‌تیه‌کانی ناوچه‌که ده‌بگیرنه‌وه، دوو هه‌یزی گه‌وره‌ی تازه‌کردنه‌وه‌ی تراه‌سیونی کاری رۆشنییری و زه‌وق و سه‌لیقه‌ی نه‌ده‌ی بوون له‌سنووره‌کانی خۆیاندا، ئه‌وان هه‌میشه له‌خه‌ون و خه‌لیای دروستکردنی دا‌براتیکی رۆشنییری و نه‌ده‌ی بوون له‌گه‌ل نه‌وه‌کانی پشه‌ خۆیاندا، نه‌م خه‌ون و خه‌لیایه‌شیا ن مامۆله‌ی رۆژانه‌شیا‌ندا له‌ناو خه‌لک و کۆر و کۆمه‌ل یان هه‌ول و گه‌زبه‌وه‌و چایخانه‌کاندا به‌چه‌ندن شیه‌و په‌خش ده‌کردو به‌سه‌رکه‌وه هه‌یابووایه‌یه‌ی و به‌دوای خۆشیا‌ندا ریه‌یا‌زو ریچه‌و روچیکی گه‌رمی نو‌یخوا‌زیان بۆ نه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌و فراوانی پاش خۆیان خۆشکرد. فهراد شاکه‌لی خوی یه‌کیکه له‌و شاعیرانه‌ی که خاوه‌ن زمانیکی جوانی ده‌ریه‌وه خه‌یالیکی فراوانی هه‌یه بۆ که‌سه‌کردنی هه‌نجه‌ریانه‌ به‌وشه‌و جیکرده‌وه‌ی میتافۆره‌ نه‌خه‌شاندنی و ئیمه شیعریه‌کان. نه‌وه‌ی هه‌ندیکی که‌م له‌و ده‌قه شیعریانه‌ی شاکه‌لی خۆیندیته‌وه تینه‌دات که زمانی شعر لای نه‌م شاعیره‌ زمانیکی کراوه ده‌وله‌مهنده. جگه له‌وه، ئیشه‌کردن له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌یه‌نی ستاتیکی نه‌ده‌ی دوور له‌وه‌که نا‌هه‌یه‌یه‌کانی،

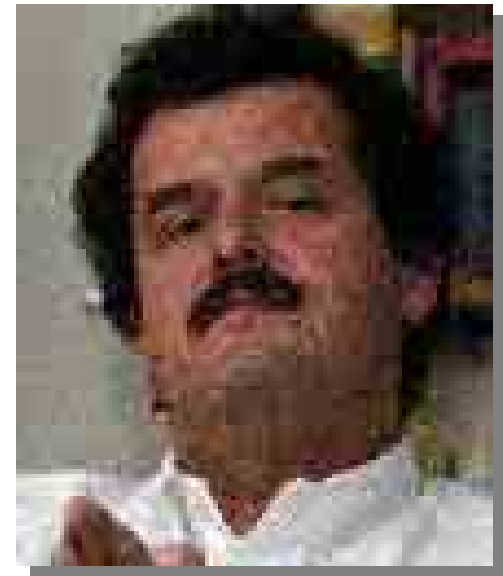
شیرکۆ بیکه‌س

زوو به‌گه‌یه‌ته شو نمونه‌ه چیژه‌ی که (رۆلان بارت) پی‌یوا‌یه له‌تیکه‌سه نه‌ده‌یه‌یه‌کاندا ده‌شیت پنه‌یان بگه‌ین.

له‌یه‌ره‌دا نامانه‌وه‌ی ناوی هه‌موو به‌ره‌مه‌کانی فهراد شاکه‌لی به‌رین که نه‌م خۆینده‌نه‌وه‌یه‌مان ده‌سه‌لینه‌ن یان باسی شو چالاکیه‌ه روونا‌کیری و نه‌ده‌یه‌یه‌ی بگه‌ین که سالانه له‌ده‌وه‌ی و لات و له‌سه‌ر داوای ناوه‌نده نه‌ده‌یه‌یه بیانیه‌کان نه‌نجامیان ده‌دات، چونکه شو له‌و بواره‌دا ده‌شیت یه‌کێکه بیت له‌وه ژماره ئه‌جگار که‌مه‌ی نه‌دی و نه‌کادیمی کورد که سالانه له‌فیه‌ستیه‌قاله نه‌ده‌یه‌یه‌کانی هه‌ندئ و لاتنی

له‌تیف هه‌لمه‌ت

فهراد شاکه‌لی

نه‌وه‌ی و شیعری ئیمه به‌جهان پی‌شکه‌ش بکات یان بۆ نه‌وه‌ی به‌یت کایه‌ی نه‌ده‌یه‌ی گه‌ل و نه‌توه‌و زمانیکی تری جیا‌وا‌زی-له‌باره‌وه ئاشنا بکات و وه‌ک هه‌ولیک بیت بۆ نواندنی دیویک یان په‌نجه‌یه‌یه‌ک له‌په‌نجه‌ره‌کانی ناسنامه‌ی نه‌ده‌ی کوردی. به‌نده له‌به‌رته‌وه‌ی زۆری به‌ره‌مه‌م و دیوانه شیعریه‌کانی شاکه‌لی-م لایه‌و به‌کوردی خۆینده‌وه‌نه‌توه‌و تا ئه‌نستا سه‌ی به‌ره‌مه‌شه‌م له‌به‌ره‌گه‌یرون بۆ سه‌ر زمانی عه‌ره‌ی، تا راده‌یه‌ک له‌قورسی و سه‌ختی و بگه‌ره موعانای و وه‌رگیرانی شیعره‌ ده‌زام و پشه‌وه‌خت تینه‌ده‌گه‌م که نه‌م په‌رۆسه‌یه‌یه‌ چ په‌رۆسه‌یه‌کی ئالۆز و چ مه‌رجی ئالۆزیه‌ت لی راست ده‌کاته‌وه که به‌رای خۆم سه‌خته‌رییان نه‌وه‌یه‌ چۆن بتوانی لانی که‌می روحی کوردیانه‌ی شاعر که به‌تا‌وا‌زو ریم و شوینی دانانه‌وه‌ی وشه‌کان له‌ناو زمان و رۆشنییریکی تردا زینه‌دوو را‌بگریت؟ بۆ نمونه‌ چۆن بتوانی بریکی که‌می شو دا‌هینه‌نه‌ ستاتیکیکی له‌ده‌قه سه‌ه شیعریه‌کانی شیرکۆ بیکه‌سدا هه‌یه له‌زمانی عه‌ره‌یه‌شه‌دا بنویسته‌وه؟ پیم وایه‌ گه‌رفتی سه‌رده‌کی لێره‌دا نه‌وه‌یه له‌به‌ره‌ته‌دا نه‌م په‌رۆسه‌یه‌، په‌رۆسه‌ی وه‌رگیرانی ده‌قی شیعری له‌زمانیکه‌وه بۆ یه‌کیکی دی، په‌رۆسه‌یه‌که به‌تال نییه له‌خه‌نه‌ته‌کردن له‌ده‌قی ره‌سن، واته له‌و زمانی یه‌که‌جار پیتی نووسراوه دا‌هینه‌راوه. هه‌ر ئاستیکی فه‌زای شیعری

نه‌وه‌ی و شیعری ئیمه به‌جهان پی‌شکه‌ش بکات یان بۆ نه‌وه‌ی به‌یت کایه‌ی نه‌ده‌یه‌ی گه‌ل و نه‌توه‌و زمانیکی تری جیا‌وا‌زی-له‌باره‌وه ئاشنا بکات و وه‌ک هه‌ولیک بیت بۆ نواندنی دیویک یان په‌نجه‌یه‌یه‌ک له‌په‌نجه‌ره‌کانی ناسنامه‌ی نه‌ده‌ی کوردی. به‌نده له‌به‌رته‌وه‌ی زۆری به‌ره‌مه‌م و دیوانه شیعریه‌کانی شاکه‌لی-م لایه‌و به‌کوردی خۆینده‌وه‌نه‌توه‌و تا ئه‌نستا سه‌ی به‌ره‌مه‌شه‌م له‌به‌ره‌گه‌یرون بۆ سه‌ر زمانی عه‌ره‌ی، تا راده‌یه‌ک له‌قورسی و سه‌ختی و بگه‌ره موعانای و وه‌رگیرانی شیعره‌ ده‌زام و پشه‌وه‌خت تینه‌ده‌گه‌م که نه‌م په‌رۆسه‌یه‌یه‌ چ په‌رۆسه‌یه‌کی ئالۆز و چ مه‌رجی ئالۆزیه‌ت لی راست ده‌کاته‌وه که به‌رای خۆم سه‌خته‌رییان نه‌وه‌یه‌ چۆن بتوانی لانی که‌می روحی کوردیانه‌ی شاعر که به‌تا‌وا‌زو ریم و شوینی دانانه‌وه‌ی وشه‌کان له‌ناو زمان و رۆشنییریکی تردا زینه‌دوو را‌بگریت؟ بۆ نمونه‌ چۆن بتوانی بریکی که‌می شو دا‌هینه‌نه‌ ستاتیکیکی له‌ده‌قه سه‌ه شیعریه‌کانی شیرکۆ بیکه‌سدا هه‌یه له‌زمانی عه‌ره‌یه‌شه‌دا بنویسته‌وه؟ پیم وایه‌ گه‌رفتی سه‌رده‌کی لێره‌دا نه‌وه‌یه له‌به‌ره‌ته‌دا نه‌م په‌رۆسه‌یه‌، په‌رۆسه‌ی وه‌رگیرانی ده‌قی شیعری له‌زمانیکه‌وه بۆ یه‌کیکی دی، په‌رۆسه‌یه‌که به‌تال نییه له‌خه‌نه‌ته‌کردن له‌ده‌قی ره‌سن، واته له‌و زمانی یه‌که‌جار پیتی نووسراوه دا‌هینه‌راوه. هه‌ر ئاستیکی فه‌زای شیعری

قه‌سیده‌کانی مه‌حمود ده‌رویش یان نه‌ده‌نيس له‌و ساته‌وه‌خته‌دا ده‌سه‌ت پی‌سه‌دات که وه‌ریانده‌گیرنه سه‌ر زمانی کوردی یان له‌زمانه ره‌سه‌نه‌کانی خۆیاندا ده‌با‌خو‌نینه‌وه؟ جگه له‌مه، ئایا زمانی کوردی، له‌کایه‌ی نه‌ده‌یدا هه‌چ گه‌رفتیکی نییه تا‌وه‌کو ریمان لیه‌گیرت هه‌ستین به‌ته‌نجامدانی په‌رۆسه‌ی وه‌رگیران؟ پیم وایه‌ نه‌وانه‌ چه‌ند په‌رسیاریکی گه‌شتین و رو‌کارین له‌وه‌رو‌کاره‌کانی کینه‌شو ئاسته‌نگیه‌ه رۆشنییری‌ه‌کانی به‌رده‌م هه‌ر په‌رۆزه‌یه‌کی کارلیکه‌کردن له‌گه‌ل رۆشنییری و نه‌ده‌ی بیانیدا، نه‌م کینه‌شو ئاسته‌نگیانه‌نه‌ش ته‌نها له‌ناو رۆشنییری کوردیدا نییه، به‌له‌کو به‌رته‌وه‌ی جیا‌وا‌ز رۆشنییری عه‌ره‌یه‌ی کوردی گه‌رفتیکی نه‌مه‌ه بۆ عه‌ره‌یه‌ی کوردی په‌رۆسه‌ی وه‌رگیرانی به‌ره‌مه‌ رۆشنییری و نه‌ده‌یه‌یه‌کان له‌زمان و رۆشنییری هه‌موو کۆمه‌لگا‌وه‌ نه‌توه‌یه‌که‌دا هه‌یه. ده‌گری بله‌ین نه‌م به‌ره‌مه‌ وه‌رگیردراوه‌ی شاکه‌لی-یش هه‌ر له‌م چوارچه‌یه‌دا، چونکه وه‌رگیر له‌چه‌نده ده‌قیکه‌دا ده‌سه‌تکاریه‌کی به‌رچاوی جو‌گرافیا‌ی دێره‌کانی دیوانه‌که‌ی کردوه به‌ی نه‌وه‌ی شو روحه کوردییه‌ی له‌ده‌قه‌که‌ه هه‌یه به‌هینه‌ته ناو زمانی عه‌ره‌یه‌یه‌وه، له‌گه‌ل نه‌مه‌شه‌دا ده‌شیت ئیمه له‌هه‌موو حا‌له‌تیکه‌دا هه‌ولیکی ده‌خۆشکه‌ر بیت بۆمان کاتیک سه‌رنج ده‌ده‌ین ئیاده‌یه‌کی رۆشنییریان تیادا هه‌یه‌وه نه‌م

ته‌یاده‌یه ده‌یه‌وت دا‌هینه‌ن و به‌ره‌مه‌ کوردییه‌کان سنووره‌کانی نه‌توه به‌یۆن و ناسنامه‌ی ترو وینه‌ی ترمان له‌به‌رچاوی دنیا‌دا بۆ بکه‌شن، جینی ده‌سه‌خه‌شیشه نه‌ه‌چۆره هه‌ولانه‌ بگه‌نه شو ئاسته‌ی ده‌زگا عه‌ره‌یه‌یه‌کانی چاپ و بلا‌کوردنه‌وه‌ خۆیان بن ناماده‌ی چاپکردنی به‌ره‌مه‌ کوردییه‌کان بن وه‌ک نه‌وه‌ی له‌به‌رامبه‌ر به‌ره‌مه‌که‌ی شاکه‌لیدا کراوه، به‌لام نه‌م په‌زانین و ستایشکردنه له‌هه‌مان کاتدا هه‌رگه‌ز به‌و مانایه‌ نییه له‌کینه‌شه‌کانی وه‌رگیران و مه‌رج و سه‌ره‌تا ئالۆزه‌کانی دوورگیران یان به‌تال و هه‌زاره‌ی له‌هه‌ر هه‌ستیکی ره‌خنه‌گرانه‌ی پی‌یوست له‌به‌رامبه‌ر که‌موکوری و ئیشه‌کالیاته‌کانی نه‌م په‌رۆسه‌یدا که ئامرازو میکانیزی گواسته‌نه‌وه به‌ره‌مه‌یه‌نی دنیای ئیمه‌یه له‌دنیای ده‌روه‌دا.

نه‌م به‌ره‌مه‌ی شاکه‌لی به‌گه‌شتی یه‌کیکه تهره له‌و به‌ره‌مانه‌ی که ده‌بنه‌ ناوینه‌یه‌کی دی بۆ بیه‌ن و هه‌له‌سه‌نگاندنی توانا نه‌ده‌یه‌یه‌کانی شاکه‌لی به‌تایه‌تیش بۆ خۆینه‌ری عه‌ره‌ی ناو ولاتی خۆمان و نه‌وه‌ی لاتانی تری عه‌ره‌ی که نه‌م به‌ره‌مه‌یان ده‌گات و ده‌یکه‌نه ده‌لیله‌ک بۆ ئاشنا‌بوون به، لانی که‌م، په‌نجه‌یه‌یه‌کی به‌چوکی ماله گه‌وره‌که‌ی نه‌ده‌ی کوردی و تینگه‌به‌شت له‌کایه‌وه ناسته جیا‌وا‌زه‌کانی رۆشنییری کوردی و شو و نه‌وه‌ی به‌تایه‌تیه‌کانی که تیا‌یدا خزمه‌ت ده‌کهن و له‌به‌شت نه‌م خزمه‌ت‌کرده‌نه‌شه‌وه ئیشه له‌سه‌ره‌ به‌ره‌مه‌یه‌نی شوناسیکی شارستانی و مه‌دانی و پی‌شکه‌وتنه‌خوا‌ز ده‌کهن بۆ کۆمه‌لگا‌که‌یان، بۆیه نه‌م به‌ره‌مه‌یه‌ جینی ستایشکردنه به‌تایه‌تیش ستایشکردنی برای وه‌رگیر (چه‌لال زه‌نگابادی) که به‌به‌ره‌مه‌که‌دا دیاره هه‌ولیکی زۆری نواندوه بۆ نه‌وه‌ی، به‌هه‌موو شو گه‌رفته‌نه‌که‌ی ئیمه تا‌ما‌زه‌مان بۆ کردن، به‌یۆنینه‌توه بۆ زمانی عه‌ره‌ی. ما‌وه‌ته‌وه بله‌ین وه‌رگیر له‌په‌را‌وا‌زی دیوانه‌که‌دا وتاریکیکی له‌سه‌ر شیعره‌کانی شاکه‌لی نووسیه‌وه ژیا‌ننامه‌ی شاعیری‌ی تیادا بلا‌کوردتیه‌وه بۆ نه‌وه‌ی خۆینه‌ری عه‌ره‌ی زیاتر به‌فه‌ره‌ه‌اد شاکه‌لی و به‌ره‌مه‌کانی ئاشنا بیت. نه‌م به‌ره‌مه‌ (دار الحصاد للنشر و التوزیع) له‌سوریا و له‌ده‌مه‌شق- پایته‌خت به‌چاپی گه‌یا‌ندوه‌وه ژماره‌ی سپاردنی (76736/3/2004) و وه‌زاره‌تسی رۆشنییری و را‌گه‌یاندنی سوریا-ی وه‌رگرتوه‌وه له‌دو‌تو‌نی 197 لایه‌ره‌وه به‌ره‌گیکی جوانی ره‌نگاره‌نگه‌دا بلا‌ویته‌وه.